

FACTORII DE RISC ÎN INVALIDITATEA LA COPII

Svetlana Rusu

Școala de Management în Sănătate Publică USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Risk factors in disabled children

This article highlights and argues the risk factors of the disabling diseases in children. A great attention increasingly paid to ecological problems. They are reflected within the programs of environmental protection promoted by UNO, UNICEF and WHO. There have been established the risk factors for the delivery of children with disabling pathology: alcohol abuse, health condition and woman's age at the moment of delivery, underlying diseases during pregnancy, complications associated with pregnancy, harmful conditions of work and others.

Rezumat

În acest articol sunt prezentați și argumentați factorii de risc a maladiilor invalidizante la copii. Problemelor ecologice se acordă o atenție din ce în ce mai mare; ele se reflectă în cadrul programelor de protecție a mediului înconjurător promovate de ONU, UNICEF și OMS. Sunt stabiliți factorii de risc pentru nașterea copiilor cu patologia invalidizantă: abuzul de alcool, starea de sănătate și vârsta femeii la momentul nașterii, bolile suportate în timpul sarcinii, complicații în timpul sarcinii, condiții nocive de lucru și altele.

Actualitatea temei

Nivelul invalidității la copii este unul din criteriile de bază în activitatea sistemului de sănătate. Problema maladiilor invalidizante la copii este un semnal de alarmă nu numai pentru sistemul de sănătate, ci și pentru societate și organele puterii de stat. Analiza cauzelor și factorilor de risc ale acestui fenomen este o problemă actuală și stringentă. Fenomenul de invaliditate la copii influențează negativ indicatorii sociali, economici și culturali ai țării.

În Republica Moldova în ultimii ani (2000-2008) nivelul invalidității la copii are o tendință de creștere continuă, fiind influențată de un șir de factori: sociali, economici, demografici, evoluția serviciilor de sănătate, urbanizarea, industrializarea, starea mediului ambiant.

Materiale și metode

Este îndeplinit studiul secundar-reviu narativ a literaturii științifice dedicate factorilor de risc ce duc la invalidizarea copiilor. Analizei au fost supuse 37 surse științifice.

Rezultate obținute

Evaluarea impactului factorilor de risc evidențiați asupra patologiei invalidizante la copii în Republica Moldova. Este recunoscut faptul, că pînă nu vor fi obținute succese remarcabile în profilaxia invalidității, coraportul dintre copii sănătoși și invalizi va rămîne același. Starea mediului ambiant este un factor important care influențează nivelul invalidității la copii. Problemelor ecologice se acordă o atenție din ce în ce mai mare; ele se reflectă în cadrul programelor de protecție a mediului înconjurător promovate de ONU, UNICEF și OMS.

Conform datelor OMS privitor la protecția mediului, în majoritatea statelor-membri partea majoră a resurselor bănești este destinată controlului ecologic (OMS, Ediția Europeană, Nr.56). La ora actuală crește pericolul pentru funcția reproductivă a femeii și starea de sănătate a copiilor; se mărește ponderea anomaliilor congenitale de dezvoltare, numărul de afecțiuni alergice (H.Kalter, I.Warkany, 1983; B.Brambaty, A.Oldriti, E.Ferrary, A.Lanzuni, 1985; A.M.Kuliev, 1987,1990; S.V.Șarmanov, 1996)[9] apar o serie de patologii de etiologie necunoscută; pediatrii tot mai frecvent întîmpină greutăți în stabilirea diagnosticului (M.V.Nejdanova, 1996)[10]. Toate acestea pot fi explicate prin modificarea importantă a

mediului înconjurător și imposibilitatea organismului uman de a se adapta la aceste schimbări.

Organismul copiilor, datorită imaturității funcționale a țesuturilor și sistemelor, insuficienței imunologice și mecanismelor de detoxicare a substanțelor chimice heterogene, este mult mai sensibil la acțiunea complexă a factorilor mediului (L.Spinei, E.Popușoi, Handicapul infantil ca problemă medico-socială, 2000)[2].

La ora actuală, în pediatrie sunt bine studiate și cunoscute efectele unor intoxicații acute și masive cu substanțe chimice. Cu toate acestea, sunt foarte puține studiate consecințele, în special cele genetice, a unei acțiuni permanente a dozelor mici de substanțe chimice și radiații ionizante. Datele existente la ora actuală sunt insuficiente pentru evaluarea factorilor ecologici de risc pentru sănătatea mamelor și copiilor, lipsește mecanismul de elaborare a deciziilor strategice și tactice în cazul catastrofelor ecologice.

Printre xenobiotici, ce poluează biosfera, pesticidele dețin un loc deosebit.

Pe plan mondial, aceste substanțe chimice s-au plasat pe locul 8-9, însă în unele țări și regiuni ele au ieșit pe locul de frunte (B.Barta, 1989; A.Kurjak, B.Funduk, 1989).

Chimizarea intensivă în agricultură, circulația pesticidelor în biosferă creează pericolul contaminării populației, care nu se află în contactul profesional cu substanțe chimice (A.N.Mihalas, T.A.Voina, T.A.Dubrovina, V.Calin, 1994)[8].

Este bine cunoscut faptul, că o serie de pesticide au capacitatea de a penetra placenta și influența în mod negativ produsul de concepție.

Acțiunea lor nefavorabilă se manifestă prin nașterea unor copii bolnăvi, prematuritate, mortinatalitate, decese antenatale ale fătului (A.Baranov, L.Țîmleakova, 1991; B.Reznik,)[11].

În urma acțiunii pesticidelor asupra structurilor genetice ale organismului se dezvoltă diferite malformații congenitale. Faptele menționate au fost dovedite de multiple cercetări experimentale și epidemiologice privitor la patologia înăscută a copiilor, proveniți de la femeile ce locuiesc în zonele intens chimizate; prin riscul sporit de naștere a copiilor cu "buză de iepure" și "gură de lup" de la gravide, primul trimestru de sarcină al cărora a coincis cu sezonul chimizării maxime în agricultură (I.U.Altuhov, 1981; M.L.M artinez-Frias, J.L.Frias, J.Salvador, 1990).

În prezent este dovedit că modificările statutului imun sunt indicatorii cei mai sensibili și cei mai precoce ai acțiunii nefavorabile a factorilor de mediu de o intensitate mică (L.Vasilos, 1995)[12].

O actualitate deosebită o au problemele acțiunii substanțelor chimice asupra sănătății populației în Republica Moldova – țară agrară, dens populată – care sunt puțin studiate la ora actuală. Totatădată, o serie de cercetări experimentale au demonstrat că pesticidele, cel mai frecvent întâlnite în produsele alimentare ale populației republicii, provoacă o serie de tulburări biochimice, imunologice și chiar genetice[6]. Studiile respective au devenit drept premise teoretice pentru planificarea unor cercetări privitor la starea de sănătate a populației în condițiile chimizării intensive a sectorului agrar în Republica Moldova (N.Opopol, S.Ursul, S.T.Badu, 1995)[13].

Datele literaturii de specialitate indică că pesticidele și alte substanțe chimice din mediul extern, la pătrunderea în organism, chiar și în cantități minimale, au o acțiune patogenă. Acțiunea lor nefavorabilă se manifestă prin stări patologice de gravitate diferită: de la tulburări funcționale neînsemnate până la dereglări organice grave. Creșterea numărului de afecțiuni nespecifice se datorează proprietăților xenobiotice de a slăbi mecanismele compensatorii și adaptive, reactivitatea imunologică a organismului; de a deregla procesele biochimice intracelulare, ceea ce formează "receptivitatea sporită" a organismului față de anumite afecțiuni. În condițiile unui contact extins cu substanțele biologice active, crește rolul mutagen, teratogen și cancerogen al mediului ambiant.

Conceptul de profilaxie a invalidității se află într-o stare diferită în țările economic dezvoltate și cele în curs de dezvoltare.

Cauzele de bază ale patologiei invalidizante în țările în curs de dezvoltare sunt în general prezentate de subalimentație, boli contagioase, nivelul scăzut de asistență pre-și postnatală,

accidente. Cauzele citate sunt implicate în 70% de cazuri de invalidizare. Deoarece infirmitatea în urma acestor cauze deseori apare la sugari și copii de vîrstă fragidă, ele sunt cauzele de bază și pentru invaliditatea pe viață (A.Ornoy, Kaya V.Michailles, V.Lukashov etc., 1996). De aici reiese importanța măsurilor profilactice la copii. Deoarece mortalitatea copiilor invalizi este mult mai mare decît la copii sănătoși, rezultatele profilaxiei pot fi ușor estimate după modificarea nivelului lor de mortalitate (N.K.Blackbourn, 1993; M.Castane, E.Peris, 1993; F.Devesa, P.Martinez, M.I.Moreno, L.V.Lave, T.I.S onger, R.E.LaPorte, 1993; B.D.Schoub, S.Johnson, I.M.McAnerney, 1994; A.Wilcox, R.Skjaerven, P.Buekenes, J.Kiely, 1995)[18].

Creșterea numărului de vehicule, răspîndirea criminalității, industrializarea rapidă favorizează creșterea traumatismului. Încercările de a soluționa această problemă nu au adus decît la eșec. J.J.Lee, E.D.Lyne(1990), S.Lipitz, V.Frenkel, C.Matts etc[19]. (1990); F.Santoro, C.Maiorama, A.Colleta, S.Novi(1991); M.C.Allen(1993); I.Cpen, R.I.Simeonsson (1991); C.M.Nock, D.Denno, E.S.Adzotor(1993) afirmă că asistența medicală nesatisfăcătoare poate aduce la invaliditate. Nu toate serviciile medicale sunt accesibile la nivelul local. În aceste cazuri este necesar un sistem efectiv de asistență medicală consultativă, care ar fi asigurată de instituțiile medicale respective la nivelul raional sau regional (G.R.Alexander, C.C.Korenbrot, 1995). Conform unor calcule profilaxia secundară ar permite reducerea invalidității în țările în curs de dezvoltare cu 10-20% de la nivelul existent (A.Zanfranchi, D.Molinari, 1995).

O serie de autori (H.Manrke, 1992; H.Rydhstrom, I.Indemarsson, 1993) accentuează rolul asistenței medicale nesatisfăcătoare în perioada prenatală și în timpul nașterii pentru dezvoltarea invalidității la copii. Importanța perioadei perinatale este semnalată și de H.Muller, V.Briese(1992); F.I.Stanlei, L.Matson(1992); N.Okumura, H.Mivata, V.Uetani, N.Nakamura (1993); P.A.Bluestein(1995)[14].

Abuzul de alcool, fumatul și prostituția ca factorii ce influențează negativ sănătatea femeilor și a copilului sunt citați de N.Roeleveded, E.Vingerhoets, C.A.Zielnuic, F.Gabreels (1992); N.Heather, I.S.Tebbut, R.D.Mattick, R.Zamir (1993); I.Crishnaswany (1993); K.S.Kendler, M.S.Neale, C.A.Prescott, R.C.Kessler, A.C.Heath, L.A.Corey, L.J.Eaves (1996); J.Kalinka, W.Hanke (1996). Un rol important în reducerea invalidității va juca scăderea numărului de nou născuți cu patologii ereditare și malformații congenitale (Ș.Samsiuc, I.Fuor, 1996), cu afecțiuni psihice și neurologice (K.B.Nelson, I.K.Grether, 1995; M.Menshiny, G.Lamberti, F.Petermann, 1996). Factorii citați sunt influențați într-o mare măsură de calitatea serviciilor medicale și starea de sănătate a părinților (J.Guzder, I.Paris, P.Zelkowitz, K.Marchessault, 1996; K.Sommer-Jelt, B.Elbertsen, T.Markestad, 1995; H.Wessel, S.Chattingins, S.Bergstrom etc. 1996)[15,16,17].

Cercetătorii din Republica Moldova au stabilit cauzele nașterii copiilor cu patologia invalidizantă din partea mamei: : abuzul de alcool, starea de sănătate (prezența patologiei cronice), vîrsta mamei la momentul nașterii, bolile suportate în timpul sarcinii, decurgerea nașterii, complicații în timpul sarcinii, condiții nocive de lucru și altele [2,20].

Concluzii

1. Invaliditatea copiilor este o problemă pentru sistemul de sănătate, societate, organele puterii de stat. Nivelul invalidității infantile constituie o problemă medico-socială. Invaliditatea la copii influențează situația demografică în republică.
2. Evidențierea factorilor de risc în invaliditatea la copii permite prioritizarea în Republica Moldova acțiunilor la orice nivel în scopul micșorării acestui indicator nefavorabil.

Bibliografie

1. Sănătatea Publică în Moldova . Anuar Statistic a.2005-2008. Centrul Științifico-practic Sănătate Publică și Management Sanitar al Ministerului Sănătății; Chișinău 2009.
2. Spinei L., Popușoi E., Handicapul infantil ca problemă medico-socială, Chișinău 2000.
3. Tulchinschi Th.H., Varvicova E.A., Noua Sănătate Publică, Izrael, 2003.
4. Sănătate Publică, economie și management; revista științifico-practică. Chișinău, 2009.

5. Anale Științifice , vol.2; Probleme actuale de Sănătate Publică și Management. Chișinău, 2009.
6. Spinei L., Andronache V.; Unele aspecte ale invalidității copiilor în vârsta primei copilării.
7. Buletin de perinatologie, 2007.
8. Mihalas A.N., Voina T.A., Dubrovina T. A., Calin V. Mediul ambient și sănătatea psihică a copiilor de vârstă preșcolară (3-5 ani) din localitățile rurale, 1994.
9. Kalter H., Warkany J. Causes of congenital malformation at birth (N.Engl.J.Med. 1983).
10. Нежданова М.В. Распространение и структура заболеваний почек у детей г.Сранаска в зависимости от степени загрязнения окружающей среды свинцом (1996, Педпатриа).
11. Баранов А.А., Цымлякова Л.М. Медико-экологические проблемы охраны здоровья матери и ребенка, 1991.
12. Василос Л.В. Иммунный статус у детей под влиянием различных территориальных нагрузок агрохимикатов, используемых в сельском хозяйстве, 1995.
13. Opopol N., Ursul S., Brodu St. Factorul ecologic în spațiul rural al Republicii Moldova/Poluarea mediului și sănătatea. Chișinău, 1995
14. Muller H., Breise V. New methods for diagnosing infection in pregnancy, 1992.
15. Guzder I., Paris I., Zelokowitz P., Marchessault K. Risk factors for borderline pathology in children, 1996.
16. Sommerflet K., Ellertsen B., Markestad T. Parenteral factors in cognitive outcome of non-handicapped low birthweight infants. 1995.
17. Wessel H., Cnattingius S., Bergstrom S., Dupret A., Reitmaier P., Maternal risk factors for birth and low birthweight in Cape Verde, 1996.
18. Wilcox A., Skjaerven R., Buekens P., Kiely J, Birth weight and perinatal mortality, 1995.
19. Lee I.I., Lyne E.D. Pathologic fractures in severely handicapped children and young adults. 1990.
20. Spinei L.V. Compendiu de studiere și analiză a invalidității copiilor. Chișinău, 1996.

ROLUL SERVICIULUI RESURSE UMANE

Andrei Romancenco

Școala de Management în Sănătate Publică USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

The role of the professional human resource unit

The role of a professional Human Resource (HR) Unit is to provide assistance of the organization in its development, in solving disputes and arguments, to indicate the existing problems and contribute to their liquidation. HR Unit is a strategic partner of the organization leadership. Through the elaboration of strategies it can contribute to changing the organization in a way to adapt it to the working environment. It is the time for HR Unit to become more than a staff database, getting the role of facilitating the development of the organization.

Rezumat

Rolul unui serviciu Resurse Umane (RU) profesionist este de a ajuta organizația să evolueze, să-și rezolve conflictele, să arate când există derapaje și să contribuie la eliminarea acestora. Serviciul RU este un partener strategic al conducerii organizației. Prin dezvoltarea de strategii el poate contribui la schimbarea organizației astfel încât aceasta să se adapteze mai bine mediului în care funcționează. Este timpul ca serviciul RU să fie mai mult decât o arhivă de dosare de personal, și mai mult un facilitator al dezvoltării organizației.